

Рекомендація № R (95) 11
Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам
щодо відбору, обробки, представлення
та архівації судових рішень
у правових інформаційно-пошукових системах

*Ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи
на 543 засіданні заступників міністрів 11 вересня 1995 року*

(неофіційний переклад)

Комітет Міністрів у відповідності з положеннями статті 15(b) Статуту Ради Європи,

враховуючи, що метою Ради Європи є досягнення більшої єдності серед її членів;
беручи до уваги Рекомендацію № R (83) 3 щодо захисту користувачів комп'ютеризованих інформаційних послуг;

враховуючи, що повна обізнаність про практику всіх судів є однією з головних умов справедливого застосування закону;

враховуючи, що для відправлення правосуддя вкрай важливі об'єктивність і репрезентативність пошукових систем інформації про судову практику;

враховуючи, що комп'ютеризовані системи дедалі частіше використовуються для правових досліджень і що зростаючі кількості і складність судових рішень призводять до дедалі ширшого використання цих нових методів;

враховуючи, що широкому загалу і, зокрема, правникам належить мати доступ до цих нових засобів інформації,

рекомендує урядам держав-членів:

а) довести викладені нижче загальні та керівні принципи до відома осіб, які відповідають за створення, управління та удосконалення правових інформаційно-пошукових систем;

б) вжити належних заходів для забезпечення того, щоби ці загальні та керівні принципи застосовувалися щодо автоматизованих пошукових систем інформації про судову практику в публічному секторі, та для сприяння їхньому використанню, а також забезпечити об'єктивність і репрезентативність автоматизованих пошукових систем інформації про судову практику;

с) вжити належних заходів для забезпечення вільного доступу всіх користувачів до правових інформаційно-пошукових систем, відкритих для публічного використання.

Додаток I
до Рекомендації R (95) 11
Загальні принципи відбору, обробки, представлення
та архівації судових рішень у правових
інформаційно-пошукових системах

I. Сфера застосування

В цілях цієї Рекомендації автоматизовані пошукові системи інформації про судову практику охоплюють:

— банки даних, незалежно від організації їхнього змісту або методу розповсюдження;

— нові магнітні та оптичні носії інформації (зокрема компакт-диски, які містять інформацію про судову практику).

II. Завдання автоматизованих пошукових систем інформації про судову практику

Завдання автоматизованих пошукових систем полягають, зокрема, в тому, щоб:

— полегшувати працю правників шляхом швидкого забезпечення їх повною та сучасною інформацією;

— надавати інформацію всім особам, які виявляють безпосередній або опосередкований інтерес до судової практики;

— швидше поширювати інформацію про нові судові рішення, особливо у сферах права, які розвиваються;

— розповсюджувати інформацію про більшу кількість судових рішень, які стосуються як питань права, так і питань фактів (наприклад про суми компенсацій чи аліментів, строк позбавлення волі тощо);

— сприяти єдності судової практики (надійності права — "Rechtssicherheit") без привнесення в неї елемента закоснілості;

— дозволити законодавцям аналізувати практику застосування законів;

— полегшити наукові дослідження в сфері судової практики;

— у певних випадках надавати інформацію в статистичних цілях.

III. Загальні принципи

1. Масштаби застосування

Інформація про судову практику в усіх галузях права і по всіх регіонах має розповсюджуватися за допомогою однієї чи кількох автоматизованих систем. Державам слід на власний розсуд створити або сприяти створенню систем, які поширюються на сектори, котрі ще лишаються неохопленими (див. Рекомендацію R (83) 3, Додаток I, частина I, пункт 5, другий підпункт, а також наведений нижче Додаток II.3).

2. Вичерпність і відбір

2.1. У відповідності з нормами правової системи або потребами автоматизованих систем в разі необхідності може здійснюватися відбір рішень.

2.2. У секторах, де проводиться відбір, такий відбір має бути об'єктивним, тобто відповідати критеріям, викладеним у Додатку II, і відібрані рішення в цілому мають бути репрезентативними з огляду на судову практику в дотичному секторі. Це включає відбір рішень, які не збігаються з домінуючою в судовій практиці тенденцією.

3. Оновлення інформації

Останні судові рішення мають вноситися в автоматизовану систему регулярно і в розумні строки. Бажано, щоб автоматизовані системи уможлилювали швидке інформування користувачів про останні рішення, внесені у систему. Наскільки це можливо, системи мають оновлюватися протягом місяця щодо рішень Верховного Суду і протягом трьох місяців щодо рішень інших судів, починаючи з дати опублікування рішення або вручення його тексту сторонам. Оновлення інформації має спиратися на найефективніші методи, особливо на повторне використання текстів, вже переведених у форму, яка зчитується машиною. Крім того, комп'ютеризовані інформаційні послуги в сфері права мають бути спрямовані на максимально можливе скорочення етапу підготовки до видання.

4. Підтвердження або скасування судових рішень

В разі, якщо на відібране рішення подається апеляція до суду вищої інстанції, користувачів належить інформувати про таку апеляцію в кожному випадку представлення інформації про це рішення.

5. Архівація рішень

Критерії архівації інформації про судову практику в пошукових системах мають бути якомога чіткими й простими; архівовані рішення підлягають зберіганню на одному або кількох носіях, завжди доступних для користувачів, які виявлять бажання ознайомитися з такими рішеннями. Також треба розглянути можливості уникнення

ускладнень у використанні системи внаслідок накопичення дедалі більшого обсягу застарілої інформації. Комп'ютеризовані правові інформаційні послуги мають полегшувати пошук інформації, яка обмежена рішеннями, винесеними після конкретної дати.

Додаток II
до Рекомендації R (95) 11
Керівні принципи відбору, обробки, представлення
і архівації судових рішень у правових
інформаційно-пошукових системах

I. Відбір

1. Дефініція

У викладених нижче керівних принципах "відбір" означає добір тих постановлених у державі судових рішень, які підлягають включенню в базу даних.

2. Критерії відбору

Відбір судових рішень може здійснюватися на основі наступних критеріїв:

— ієрархічний відбір: добір рішень судів однієї або кількох інстанцій залежно від їхнього ієрархічного статусу в правовій системі відповідної держави;

— географічний відбір: добір судових рішень, постановлених одним або кількома судами, які визначені на основі їхнього географічного розташування;

— відбір за галузями права: добір судових рішень у одній або кількох галузях права, як, наприклад, кримінальне право, природоохоронне право, процесуальне право, шлюбне право, податкове право тощо;

— відбір по суті: добір судових рішень залежно від того, чи вони становлять або не становлять достатній правовий інтерес.

Відносно рішень по суті справи, а також процесуальних рішень застосовуються наступні керівні принципи.

II. Керівні принципи

Відбір має здійснюватися в спосіб, який забезпечить об'єктивність і репрезентативність бази даних.

Відбір має, з одного боку, забезпечувати широкий і всебічний доступ до інформації про судові рішення і, з іншого боку, виключати вірогідність накопичення непотрібної інформації.

Викладені вище критерії відбору мають застосовуватися в наступні способи:

1. Ієрархічний відбір, який передбачає віддання переваги рішенням судів вищих інстанцій, є корисним засобом обмеження обсягу інформації, доступної для пошуку. Утім, слід враховувати те, що кількість апеляцій може варіюватися в залежності від галузі права і що рішення по деяких видах справ оскарженню не підлягають. Відтак, не варто забувати про рішення судів нижчих інстанцій.

2. Слід уникати географічного відбору, якщо він не виправдовується особливими обставинами, наприклад, існуванням регіонального законодавства або регіональної юрисдикції чи проведенням спеціальних наукових досліджень.

3. Відбір за галузями права є корисним способом обмеження пошуку інформації, доступної для пошуку, при розробці систем для особливих груп користувачів. Відбір за галузями права зазвичай здійснюється добором рішень в одній або кількох галузях права. Його можна проводити шляхом введення в систему всіх рішень, постановлених одним або кількома видами спеціалізованих судів, наприклад податковими судами, судами в кримінальних справах тощо. Державам слід прагнути створення баз даних, які охоплюють

ті види інформації, галузі права й судові округи, котрі ще не охоплені іншими системами інформації (див. Рекомендацію R (83) 3, Додаток I, частина I, пункт 5.2).

4. Відбір по суті справ має проводитися з великою обережністю, задля забезпечення об'єктивності та репрезентативності відібраних рішень. "Правовий інтерес" означає, що судове рішення створює правову норму, наприклад встановлює судовий прецедент, віддзеркалює напрям правової практики в оцінці фактів чи процесуальну практику в спосіб, який робить або може зробити таке рішення важливим для отримання належної та детальної інформації про судову практику в певній галузі права.

При відборі слід враховувати наступні особливості:

Як правило, не варто нехтувати відбором рішень, які містять оцінку (наприклад рішення про покарання чи про відшкодування збитків), а також рішень, які в основному стосуються питань доказів чи договорів, оскільки рішення такого роду характеризують певні важливі складники правових систем.

Рішення, які віддзеркалюють "незмінну практику" судів, мають представлятися в такий спосіб, щоб вони відображали основні принципи судової практики в дотичній галузі. З іншого боку, це не має заважати можливій еволюції судової практики. Відтак, правові інформаційні системи мають з належною періодичністю поповнюватися рішеннями, які підтверджують або змінюють "усталену практику" судів. Це може супроводжуватись представленням відповідних приміток, наприклад доданням анотацій про підтвердження або зміни існуючої практики.

5. Додаткові критерії відбору

Критерії відбору можуть бути позитивними і негативними. Що стосується негативних критеріїв відбору, то рішення можуть виключатися в таких випадках:

а) якщо підстави, на яких вони побудовані, викладаються відповідно до стандартних формулювань або кліше. Такі стандартні формулювання можна розпізнати спеціальними модулями, такими як текст-процесорні модулі;

б) якщо вони стосуються питань доказів, які не суперечать існуючій судовій практиці.

В разі необхідності здійснення відбору рішень вищих судів видається доречним застосовувати метод негативного відбору в усіх галузях права.

Для позитивного відбору рішень можна застосовувати наступні критерії:

а) рішення, які містять роз'яснення якогось поняття або правового терміна, тобто рішення, в яких формулюється або змінюється правова норма;

б) рішення, у яких внаслідок застосування методу тлумачення існуюча правова норма застосовується до сукупності фактів інакшим чином, аніж раніше;

с) рішення, в яких метод аргументації є інакшим, аніж раніше;

д) рішення з питань стосовно компетенції суду;

е) рішення, які спираються на думки більшості суддів або окремі думки суддів;

ф) рішення, які стосуються норми права і/або сукупності фактів, що становлять загальний інтерес.

III. Здійснення відбору

Відбір має проводитися лише згідно з попередньо встановленими керівними принципами, які є чітко визначеними та легкодоступними для користувачів. Такі керівні принципи мають розроблятися відповідно до принципів, викладених вище в розділі II.

Відбір має здійснюватись одною чи кількома особами, які мають належну правову підготовку. Він може відбуватися поетапно, наприклад із застосуванням методу попереднього відбору. Відбір по суті справ має здійснюватися в такий спосіб, щоб забезпечити широке залучення послуг експертів і врахування різних думок і точок зору.

Особами (особою), які здійснюють відбір рішень, можуть бути судді, викладачі права в університетах, адвокати (баристери, соліситори), прокурори або інші державні службовці. До кола таких осіб можуть також належати представники професійних об'єднань, юридичних періодичних видань та інших служб правової інформації.

Якщо суд останньої інстанції звертається з проханням включити одне з його рішень до бази даних, таке рішення в принципі підлягає включенню в базу даних.

Здається вкрай бажаним, щоб користувачі інформації брали участь у відборі рішень і розробці критеріїв такого відбору.

IV. Представлення

1. Представлення рішень (документів)

Документи мають представлятися у спосіб, який забезпечуватиме безпечний і швидкий пошук. Якщо це можливо, судові рішення підлягають зберіганню у формі повних оригінальних текстів. Крім того, слід уважно дослідити можливість використання наступних методів підвищення функціональності бази даних:

- заголовки (titrages);
- ключові слова (mots cles);
- фіксований словник (vocabulaire ferme);
- витяги (abstracts/sommaires);
- коментар: резюме/аналіз (resume/analyse);
- примітки (annotations), наприклад, посилання на писане право, прецедентне право, доктрину;
- інформація про апеляції та результат їхнього розгляду.

2. Питання конфіденційності

Коли при застосуванні комп'ютеризованих систем правової інформації виникають питання конфіденційності та захисту особистих даних, вони мають регулюватися національним законодавством згідно з принципами, викладеними в Конвенції про захист приватних осіб у контексті автоматизованої обробки особистих даних (Конвенція № 108, Серія європейських договорів) и допоміжних документів до неї.

3. Доступ

Щодо доступу комп'ютеризованих систем правової інформації до джерельних текстів судових рішень, включаючи тексти у формі, яка зчитується машиною, і доступу користувачів до зазначених систем слід застосовувати керівні принципи, які містяться в Рекомендації R (83) 3 (Додаток, частина I, пункти 2 і 3).